

KREATIVNOSTI: TALENT ALI TRENING?

V najzgodnejših otroških revijah najdete igrice kot Poišči razlike, Najdi pot skozi labirint in Poveži črte. Vse igrice imajo samo en pravi odgovor. Enako velja za križanke in sudoku, ki tudi polni revialne strani od najzgodnejših let naprej. Vse zahtevajo en sam – pravi odgovor!

NASTJA MULEJ

V prvem razredu jih učijo šteti do 20, v drugem do 100, v tretjem pa poštevanje. In otroci vadijo in vadijo, dokler seštevanja, odštevanja, množenja in deljenja vsaj do 100 čisto ne ponotranjijo in avtomatizirajo.

Na enak način se učijo igranja na klavir. Začnejo s prvimi tipkami, potem vadimo Kuža pazi in Na planincih, nadaljujemo z Balado za Adelino in po letih in letih vaje pridemo do zahtevnejših klavirskih skladb.

Podobno trenirajo gimnastiko. Prvo leto je vaja na parterju sestavljena iz enega prevala in seda, vaja na gredi pa iz sprehoda po nizki gredi. Vsako leto je za kak element ali dva težja. Mladi gimnastiki ponavljajo in ponavljajo gibe, dokler ne postanejo samodejni.

Še prvi letnik fizike baje naredijo le tisti, ki v tem letu naredijo 10.000 računov.

Si sploh lahko predstavljate, kako kreativni bi bili vi, če bi v letu dni naredili 10.000 vaj, ki bi od vas zahtevale množico različnih možnosti in rešitev? In ne samo enega – pravnega odgovora?!

A ni zanimivo, da se zavedamo pomena redne vaje pri logičnem, vertikalnem razmišljanju, ko pa gre za kreativno, se vztrajno zanašamo na navdih. Pa je tudi pri kreativnem (in vsakem namernem razmišljanju: osredotočenem, enostavnem, konstruktivnem) razmišljanju vsa umetnost samo v vaji. In kot za vsako veščino si je za trening kreativnosti potrebno vzeti čas.

OD VERTIKALNEGA DO LATERALNEGA RAZMIŠLJANJA

Pri osnovnem izobraževanju je torej poudarek na informacijah, kjer je

možen samo en odgovor. Gre za način razmišljanja, kjer moram imeti prav, in to na vsakem koraku. Kjer se premikamo po jasno začrtani smeri proti rešitvi problema. Kjer negativne poglede uporabimo, da blokiramo izbrano pot. Kjer se osredotočimo samo na tisto, kar se nam zdi bistveno. Kjer sledimo najbolj verjetni poti. Kjer gre za končni postopek in odgovor obstaja. Če se še spomnite kaj srednješolske matematike, vam bo opisano precej znano. A če pogledate v življenju okoli sebe, vam to ne pride kaj prida prav, kajne?

V življenju je bolj koristno, da iščemo čim več možnosti, in da gremo včasih korak nazaj, da se potem premaknemo dva koraka naprej in nam tako ni treba imeti prav na vsakem koraku. Naključja se dogajajo in so del postopka. Več možnosti do uspeha imamo, če razmišljamo po manj verjetni poti in bolj provokativno. Obe obliki razmišljanja potrebujemo. Prvo, vertikalno, je selektivno razmišljanje, odlično za razvijanje idej in pristopov, ki povečuje učinkovitost lateralnega razmišljanja, saj dobro izkoristi generirane ideje. Drugo, lateralno razmišljanje, je generativno, odlično za nabiranje idej in povečuje učinkovitost vertikalnega razmišljanja, saj mu nudi več izbire.

Orodij lateralnega razmišljanja na tem mestu ne bom podrobneje predstavljala. Dovolj je, da vam povem, da vsaki provokativni trditvi ne sledi ocenjevanje in zavračanje, ampak raje premikanje naprej: do česa novega nas lahko takšna provokacija privede ...

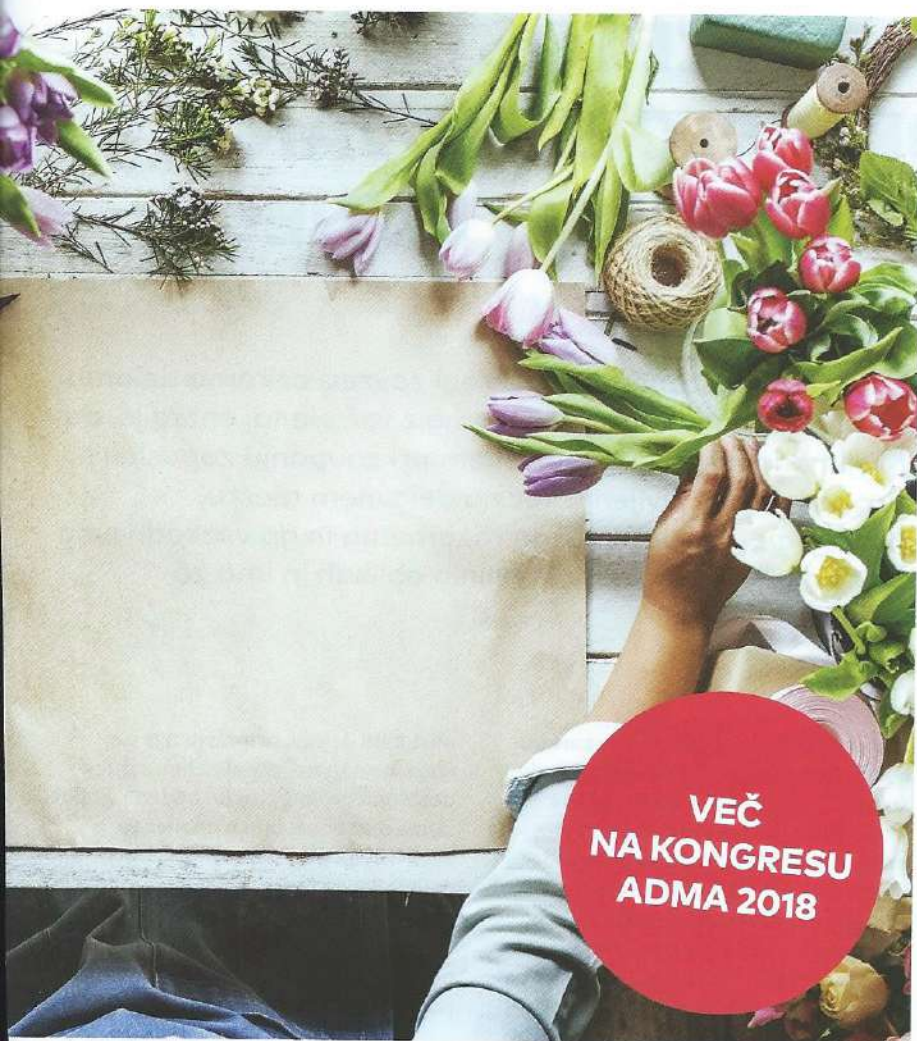
V življenju potrebujemo tako vertikalno kot lateralno razmišljanje, a če je razmišljanje veščina (kot smo rekli na začetku), je škoda, da so nas učili

samo prvega, vertikalnega, logičnega, pozabili pa na kreativnega, lateralnega. To je enako, kot če bi pri tenisu vadili samo forhand, backhanda pa ne. Za dobro igro potrebuješ obe vrsti udarca. In za dobro razmišljanje v življenju je potrebno včasih pogledati tudi onkraj rutinske ceste, stopiti na stran, znane informacije uporabiti na izzivalen način, da bi povzročili spremembo vzorca. Kajti le tako ustvarimo nekaj, česar še ni bilo – kar je najbolj preprosta definicija kreativnosti.

OD KRITIČNEGA H KREATIVNEMU RAZMIŠLJANJU

Ljudje, šolniki pa še posebej, radi poudarjajo, da moramo ljudi učiti kritičnega načina razmišljanja. Seveda je kritično razmišljanje bolj koristno od nekritičnega načina, če si to predstavljamo kot prostodušno sprejemanje vsega, kar nam servirajo. A samo kritično razmišljanje ni dovolj. Preradi si ga ljudje predstavljajo kot nasproto-

VEČ
NA KONGRESU
ADMA 2018

vanje, negativizem, prevračanje odgovornosti in iskanje krivca. To pa zato, ker so nas pozabili učiti SAMOKritično razmišljati. Nič ni narobe, če razmišljamo v slogu: tako kot sem domislil, naredil, je odlično, Ni pa dovolj. Vedno je lahko še boljše.

Pravzaprav: vedno je lahko drugače in morda tudi boljše. Dajmo zato najprej razmišljati kreativno in se domisliti množice drugačnih načinov. To pa nas lahko potegne ven iz tako zelo nevarne samozadostnosti in samovšečnosti.

OD NEGATIVNEGA K POZITIVNEMU RAZMIŠLJANJU

Namerno kreativno in konstruktivno razmišljanje je tudi edini način, kako lahko pomagamo ljudem, ki mislijo, da svojemu timu koristijo s tem, da nenehno opozarjajo samo na slabosti, napake, strahove ... Zahvalimo se jim za vsa njihova kritična opažanja in jih prosimo, da se poskušamo skupaj domisliti čim več načinov, kako bi lahko

navedene potencialne težave presegli in rešili. Najprej jim ne bo šlo, morda se bodo celo počutili napadane ali ogrožene, a s potrpežljivo in dosledno pomočjo in vodenjem lahko vsakega kritičnega misleca preobrnemo v konstruktivnega (kadar je to potrebno).

OD KONFLIKTOV DO RAZUMEVANJA – Z RAZMIŠLJANJEM!

Ste opazili, da se je svet okoli nas zelo spremenil, ljudje pa zelo malo? Znanost in tehnika napredujeta vsak dan, družba in odnosi pa komaj. Prepiramo se, užaljeni in ljubosumni, prestrašeni in jezni, si dokazujemo, da smo bolj pametni od bližnjega, in da imamo bolj prav od sodelavca, in se hkrati ne premaknemo od načinov, na katere se je nekaj delalo 'od vedno'. V družini, v podjetju, v državi ... Čudimo se, da ne moremo priti do novih rezultatov, delamo pa vse po starem. Pa kako je to mogoče?

OD MIŠLJENJA DO RAZMIŠLJANJA

Preprosto: zato, ker ne razmišljamo! Mislimo že, mislimo, misli imamo v glavi neskončno, razmišljamo pa ne! Razmišljanje si lahko predstavljate približno tako kot na primer katero od športnih disciplin: plavanje, smučanje ali tek. To so veščine, ki jih vsak od nas bolj ali manj zna. A le redki so jih res dovršili. Mnogi se zadovoljimo s tem, da se ne utopimo, da pridemo po hribu navzdol in da se čim manj prepotimo. Tisti pa, ki jih počnejo redno, se trudijo, da bi jih počeli tudi odlično, saj na svojem telesu čutijo spremembo, ki jim omogoča bolj učinkovito življenje. Enako velja za razmišljanje.

OD SPONTANOSTI DO UPORABE ORODIJ

Najprej si morate želeli, da bi razmišljali tudi drugače: bolj konstruktivno in kreativno, bolj sodelovalno in preprosto, potem pa pomaga poznavanje nekaterih tehnik, kako to doseči. Seveda bodo nekateri mnenja, da razmišljati pa res znamo, odkar smo se rodili. Tako kot znamo tudi teči skoraj od prvega leta naprej. A zakaj imajo potem nekateri svoje osebne tekaške trenerje? Ker želijo teči bolje, lažje in brez poškodb. Ljudje menijo, da bi jim poznavanje orodij bilo nepotrebno, a tudi vrtnarimo veliko težje brez vrtnarskih pripomočkov, čeprav tudi z golimi rokami lahko posadimo kakšno zadevo. Samo manj učinkoviti smo.

OD KOMPLEKSNEGA DO NEKOMPLICIRANEGA RAZMIŠLJANJA

In še ena bolezen razmišljanja ljudi okoli nas obstaja in to je ljubezen do kompliciranega razmišljanja in/ali strah pred enostavnim. Življenje okoli nas vsako leto postaja vse bolj kompleksno: aneks na aneks, navodilo na navodilo ... A redko znamo in si upamo pogledati, ali bi se lahko celotnega postopka lotili tudi na kak drug, enostavnejši način, namesto uveljavljenega, ki je vmes postal pošteno kompleksen. A morda včerajšnji način jutri ne bo več koristen, zakaj ne bi poskusili kako drugače? Ali pa poskusimo kaj odstraniti ali združiti, restrukturirati ali zadovoljiti koncept na drugačen način. Lahko začnemo od začetka ali zadevo razparceliramo, lahko postopke delegiramo ali vsaj poslušamo izvajalce ... Vse, kar moramo imeti v glavi, je, da lahko prav vsako zadevo vedno naredimo tudi kako drugače. Če si to le želimo!

Eva Boštjančič
Filozofska fakulteta, Oddelek za
psihologijo, Ljubljana
eva.bostjancic@ff.uni-lj.si
www.psihologijadela.com

Anja Pristavec, mag. inž. prehrane,
svetovalka za zdravo prehrano,
hujšanje in diabetes
Valjahunova ulica 11, 1000 Ljubljana
anja@prehrana.info
www.prehrana.info/si

Mag. Nastja Mulej
Nastja Mulej, s.p.
nastja@deBono.si
www.deBono.si

Petra Greiner
Zavod 13
petra@zavod13.org
www.portal13.org

Mitja Vezovišek
Vezovišek & Partnerji d.o.o.,
Ameriška ulica 8, 1000 Ljubljana
info@vezovisek.si
www.vezovisek.si

Irena Potočar Papež
Peresa, poslovno sodelovanje in
izobraževanje, Irena Potočar Papež, s. p.
irena@peresa.si
www.peresa.si

Nejc Avbelj
NAGP, produkcija, d.o.o.
www.nagpp.com
info@nagpp.com

Rudi Tavčar
Hrastje 223, 4000 Kranj
rudi.tavcar@amis.net
www.ruditavcar.com
